

Družina – celostna umetnina

ŽENJA LEILER

Ženske iz Nebotičnika
scenarij in režija **Dušan Moravec**
produkcija TV Slovenija
premiera 30. 10. 2005

dokumentarni film

Dušan Moravec ni neznano režisersko ime. Leta 2003 je presenetil z

dokumentarcem Stisnjeni v kotu (režija Marko Naberšnik), prvim slovenskim filmom o boksu. Lani je oscenaril dokumentarec Volja najde pot (Izkušnja razlike) o gibalno omejenih otrocih, na televizijsko premiero čakajo Harmonikarji, letos je posnel še portret o treh generacijah žensk iz družine Vogeltnik, z idejami pa je bojda že pri novem o fotoreporterjih. Raznovrstna tematika njegovega zanimanja je najbrž posledica dejstva, da je, po izobrazbi sicer vzgojitelj, do sedaj služil kruh kot vzgojitelj predšolskih otrok, poklicni sekretar ZSMS, knjigar, zidar, pomolov v Kopru, novinar, nočni čuvaj ..., da je bil zaprisežen punker pa tudi pesnik.

Ženske iz Nebotičnika so namreč prav to: portret petih oziroma šestih žensk treh različnih generacij, katerih spiritus movens je izrazito raznolika ustvarjalnost. Nenehno gibanje. So kot nekakšna celostna umetnina s povsem odprto

strukturo. Družina kot *gesamtkunstwerk*: najstarejša, Marija Vogeltnik, arhitektka, ilustratorka, plesalka, pedagoginja, publicistka, ena pionirk slovenskega sodobnega plesa pa tudi njegove kritične refleksije; njena hči Eka, ki k temu doda še scenografsko, kostumografsko, animatorsko delo pa delo za televizijo in še mnogo drugega; Ekina pokojna sestra Mojca, ustanoviteljica Kinetikona, tako rekoč družinske produkcijske hiše; Ekini hčeri Ajda, arhitektka, in Brina, oblikovalka vizualnih komunikacij, lutkovna animatorka in pevk s svojo skupino, ki tradicionalni glasbi dodaja sodoben kontekst; njuna sestrična Mojra, ki končuje arhitekturo. Prav arhitektura, nekakšna študijska stalnica družine, je na simbolni ravni zaobsežena v stavbi, v kateri nekatere stalno, druge občasno bivajo: ljubljanskem Nebotičniku. Ta je na sliki v drugem planu, neke v ozadju, umaknjen, a ves čas prisoten. Še takrat, ko so pred kamero ocenjevalci ali prijatelji te unikatne družine.

Moravec postavi svojo opazujočo kamero pred vsako od njih in jim da besedo. Ne sprašuje, ne komentira (niti s sliko), le posluša. Sogovornice so izrazito žive, zelo iskrene in neposredne,

njihova artikulacija je preprosta, a samozavestna, za marsikoga celo moteče samozavestna. Detajl, da se kličejo po imenih in ne po nazivih, ki v družinah ustvarjajo generacijsko hierarhijo, ne ostane neopažen. Kot tudi ne dejstvo popolne odsotnosti njihovih moških. Nekje na koncu so omenjeni kot občasni člani družinskega omizja, kadar ženske nanj položijo kosila ali večerje.

Z zelo tekočo montažo in mozaičnim, pa vseeno linearnim sestavljanjem družinske podobe, ki ji ne manjka širšega socialnega konteksta, uspe Moravcu ustvariti atmosfero pretočnega, svobodnega, a zavezujočega družinskega zavetišča. Pa tudi atmosfero nenehnega gibanja ustvarjalnih energij vsake med njimi, kjer je težko – in najbrž niti nima smisla – določiti, kje se začne ena in konča druga. Priznanje mu gre tudi za odločitve, da ne glede na to, da so junakinje same ženske, tega dejstva ne jemlje za izhodišče in ga ne tematizira: to bi lahko portretu družinskega umetniškega podjetja Vogeltnik neupravičeno dodalo noto banalnosti, češ, zanimive so zato, ker so same ženske, in ne zaradi tega, kaj in kako to počnejo. Ker Moravec v ospredje porine poudarek slednjemu, je prvo komentar, ki govori sam zase.